

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԸ ԵՒ ԻՐ ԵՐԳԸ մանկապատանեկան ծախսերն երաժշտահատոր մը, ուշադրութեան արժանի մի քանի երեւոյթներով:

Նախ՝ անոր պաշտօնական հաստատութեան մը կողմէ, այս պարագային Ամերիկայի Արեւելեան շրջանի Առաջնորդարանի հայ դպրոցներու կրթական եւ Մշակութային Կեդրոնի Ս. Վարդան մամուլէն հրատարակուած ըլլալը, ինչպէս նաեւ գրքին սկիզբը դրուած Թեմիս բարեջան Առաջնորդին՝ Խաժակ Արք. Պարսամեանին հայրական խօսքը, արժանի, յատուկ հանգամանք եւ կշիռ տուած են գործին:

Ապա՝ ուշադրութեան արժանի են երաժշտագրքի բնագրային նիւթերուն բովանդակութիւնները, որոնց մեծամասնութիւնը հիմնուած է հայ տոմարային (գալէնտրիգ) տօնախմբութեանց եւ հայ ժողովուրդի կեանքին կապուած աւանդութիւններուն վրայ: Ահաւասիկ երգերուն անունները.-

Խարիսխը մեր հայ հաւատքին, Արարատ, Նոր Տարի-Ամանոր, Ճրագալոյց, Ցեզի մեզի մեծ աւետիս, Զրօրհնէք, Սուրբ Սարգիս, Քաջն Վարդան. Տեառնընդառաջ, Բարեկենդան, Միջինք, Ծաղկազարդ, Սուրբ Զատիկ, Համբարձում, Հոգեգալուստ, Նահատակաց օր, Այլակերպութիւն-Վարդավառ, Աստուածածին, Խաչվերաց, Տաղաւարներ, ՄԱ-Մա-Մա, Պապան սիւնն է, Տնօրհնէք, Մատաղօրհնէք, Անունի օր, Սրբոց Թարգմանչաց, Ոսկեդար, Հայերէնը իմ պապերուս, Առաքեալներ Յիսուս Փրկչին, Քրիստոնեայ ազգ առաջին, Աստուածաշունչ, Սուրբ Էջմիածին, Հայկական Պատարագ, Սուրբ Գրիգոր

Լուսաւորիչ, Մեսրոպ Մաշտոց, Սահակ Կաթողիկոս, Սուրբ Միւռոն, Հայր երկնաւոր, Հող հայրենի, Աղօթք, Ուխտավայր, Հայաստանը պէտք է ծաղկի:

Թէեւ երգերը կը շօշափեն զանազան եւ բազմադիմի նկարագիրներով նիւթեր, անոնք, սակայն, շնորհիւ մէկ գրիչէ բխած ըլլալուն, ու այդ ալ մանկավարժական սկզբունքներով առաջնորդուած գրիչէ՝ Սիլվա Տէր-Ստեփանեանէն (Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանի, Նիւ Եորք, Հայ Դպրոցներու Կրթական եւ Մշակութային Կեդրոնի տնօրէնուհի, գիրքը դարձուցած են ոճային միասնութեամբ մէկ մեծ շրջանակային (cyclical) յաջող գործ, ու այդու իսկ պատճառաւ կարելի է գայն համարել այլազան երգերու օղակներով կազմուած բոլորակ երգաշղթայ մը:

Այս 42 մանկապատանեկան բանաստեղծութիւնները 42 երգերու վերածող երաժիշտն է Կոմիտաս Գէորգեան:

Անմիջապէս ըսեմ, որ Գէորգեանի այս աշխատանքը կարելի է գնահատել որպէս սքանչելի հսկայական գործ, անոր համար որ իւրաքանչիւր ոտանաւորի տալով յատուկ երաժշտական մեղեդային արտայայտութիւն, կարողացած է հարազատօրէն, ձայնակիչերով գծագրել եւ ներկայացնել 42 երփներանգ երգապատկերներու տօնացոյց մը:

Բացի մէկ երգէն, բոլոր երգերն ալ ունին դաշնակի նախաբան, որոնց մեծամասնութիւնը երկհատածանի է: Գէորգեան մանկավարժական միտումներով նախաբանները կարն է ըրած, որպէս զի երբ փոքրիկները կեդրոնացած

եւ պատրաստ են երգելու, կարճ ժամանակի մէջ, առանց անոնց կեդրոնացումը կորսնցնելու, երգի ներքին տրամադրութիւնն ու երաժշտական ձայնակայքը (tonality) հաստատուի ու անցնին երգելու:

Բացի երկու երգերէն եւ ուրիշ երգի մը վերջաւորութենէն, որոնք երկծայնով գրուած են, բոլոր երգերը վանկային եւ տնային ռեբրով յօրինուած եւ յատկապէս մանկապատանեկան միաձայն խումբերու համար գրուած են:

Գէորգեան մեծ վարպետութեամբ օգտագործած է ամանակային (meter) այլատեսակ կարելիութիւններ, կարենալ ճիշդ կերպով արտայայտելու համար բնագիրներուն ներքին չափերը. իսկ, ձայնանիշերու տեւողական զանազան տեսակի արժէքներու գործածութեամբ, երգերու մեղեդիներուն տուած է շարժունութիւն եւ կենսունակութիւն: Այս բոլորով, ան արտադրած է մանկապատանեկան երաժշտական բնագաւառին յատուկ գլխաւոր տեսակային (ֆայլերգային, ֆնարերգային եւ պարային) նկարագիրներով երգեր:

Մանկապատանեկան երաժշտութեան պարտադրած բոլոր սահմանափակութիւններովը հանդերձ, Գէորգեան կարողացած է յաջող կերպով 42 երգերուն ալ առանձին-առանձին անհատականութիւն տալ: Ասիկա ցոյց կու տայ ստեղծագործող երգահանին մեծ նարտարութիւնը:

Բոլոր երգերն ալ ունին դաշնակի ընկերակցութիւն: Շնորհիւ երաժշտական իր նուրբ ճաշակին եւ հասկացողութեան, Գէորգեան, նման երգերու եղանակներուն, գործածած է պարզ, սակայն այլազանութեամբ ճոխ դաշնաւորման ռե մը, որով կարողացած է եղանակներն ու դաշնաւորումները օրկանապէս իրարու հետ միաձուլելով դարձնել զանոնք մէկ ամբողջութիւն: Այսպիսով, ոչ միայն

երգերուն տուած է լեցուն եւ պերճ հնչեղութիւն, այլ առիթ՝ փոքրիկ երգողներու ականջներուն միանգամայն մէկէ աւելի ձայներ լսելու կարողութիւնը զարգացնելու: Ի դէպ ըսեմ, որ դպրոցներէ ներս երգի դասերը անպայմանօրէն պէտք է դաշնակի ընկերակցութեամբ կատարուին, որպէս զի փոքրիկին մօտ լսողութեան կարողութիւնը զարգանայ եւ հնչիւնի (pitch) գաղափարը հաստատուի:

Այս երաժշտագիրքը կու գայ խտասալիկով մը, պատրաստուած Հայաստանի մէջ, մրցանակներու արժանացած «Տաթև» մանկապատանեկան երգչախումբով, ղեկավարութեամբ վարպետ, արուեստագէտ երաժիշտ՝ Վաչագան Նաւասարդեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Լիանա Փիրումեանի եւ Կոմիտաս Գէորգեանի: Շատ սիրուն եւ շնորհալի կերպով կատարած են բոլոր 42 երգերը, որոնք, յիշուի, երջանիկ ապրումներով կը պարուրեն ունկնդրին հոգին:

Խտասալիկը՝ ուսուցանելու լաւ միջոց եւ գործիք է:

Սոյն երաժշտագրին ճաշակաւոր դասաւորումով, մաքուր, կոկիկ եւ ներկայանալի պատրաստութիւնը գործն է անոր խմբագրին, խղճամիտ մտաւորական եւ դաստիարակ Պրն. Նուպար Բիւփէլեանին:

Երաժշտագիրքը ձօնուած է Տէր Ստեփանեաններուն կողմէ իրենց երաժշտասէր մօր՝ Տիկին Ալիս Տէր Ստեփանեանին եւ հրատարակուած իրենց իսկ հաստատած «ԱՄՍԻԱ Տէր Ստեփանեան Ֆոնո»-ին յատկացումով:

Եւ վերջապէս երաժշտագրի կողմի արուեստի գործը կատարած է Արմէն Էտկարեան:

Այսպիսի հարուստ երգերու զանձարան մը անպայմանօրէն իր տեղը ունենալու է դպրոցներու երաժշտական ծրագիրներուն մէջ:

ԳՐԻԳՈՐ ՓԻՏԵՃԵԱՆ